

Senat

Rzeczypospolitej Polskiej

Senat w demokracji • demokracja w Senacie

-500

Warunkiem istnienia demokratycznego państwa jest wolność.

Arystoteles

”

Przykłady demokracji

1500

ateńska – rządy większości, demokracja bezpośrednia, w głosowaniu uczestniczyli wolni mężczyźni, którzy ukończyli 20. rok życia

1800

szlachecka – pełnię praw posiadała tylko szlachta, była demokracją pośrednią: szlachta na sejmikach ziemskich wybierała przedstawicieli, którzy na sejmie walnym głosowali zgodnie ze ściśle określonymi instrukcjami

1900

burżuazyjna – system wielopartyjnego sprawowania władzy, przedstawicielski z konstytucją i najwyższym organem władzy ustawodawczej, czyli parlamentem

2000

ludowa (socjalistyczna)
– demokracja parlamentarna była w tym systemie jedynie fasadą dyktatury partii komunistycznych

współczesna – wywodzi się z burżuazyjnej, władza wybierana w wolnym i uczciwym głosowaniu, rządy prawa i jawność jego stanowienia, przestrzeganie praw człowieka

Polska demokracja

Senat jest istotnym elementem polskiej demokracji, ustroju politycznego obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej (z przerwami) od XVI wieku. Demokracja (od greckich słów *demos*, czyli lud, i *krato*, czyli rządę) to system, w którym prawa ustanawiają obywatele bezpośrednio lub za pośrednictwem wybranych przez siebie przedstawicieli. W Polsce tymi przedstawicielami są m.in. senatorowie. Filary demokracji stanowią cztery wartości: wolność, równość, sprawiedliwość i praworządność. Zależnie od dominującej władzy wyróżnia się demokratyczny system parlamentarny, prezydencki i formę konwentu. Zwykle ustrój polityczny jest zorganizowany na podstawie praw spisanych w konstytucji (wyjątkami od tej zasady są m.in. Wielka Brytania, Irlandia Północna i Izrael).

Pierwszą demokracją, która wykształciła się w Polsce, była demokracja szlachecka. Senat w naszym kraju wywodzi się z Rady Królewskiej. Już w XVI wieku stał się wyższą izbą parlamentu.

Na podstawie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. Polska jest republiką parlamentarną z systemem parlamentarno-gabinetowym, opierającą się na trójpodziale władzy. Sejm wraz z Senatem stanowi władzę ustawodawczą, organami władzy wykonawczej są prezydent i premier wraz z Radą Ministrów. Niezawisłą władzę sądowniczą tworzą natomiast Sąd Najwyższy, sądy powszechne oraz sądy szczególne, a także Trybunał Stanu i Trybunał Konstytucyjny.

Senat jest organem władzy ustawodawczej, czyli tworzy prawo, które po zatwierdzeniu obowiązuje wszystkich Polaków. Liczy 100 senatorów wybieranych w wyborach powszechnych na czteroletnią kadencję.

”
Moim ideałem politycznym jest demokracja. Chciałbym, żeby każdy człowiek był szanowany jako jednostka i żeby nikogo nie wynoszono na piedestał.

Albert Einstein

Uprawnienia Senatu

Najważniejszym zadaniem Senatu jest uczestniczenie w procesie powstawania obowiązującego w Polsce prawa. Izba odgrywa również inne role w życiu politycznym kraju. Do jej uprawnień należą także:

- wyrażanie zgody na powoływanie i odwoływanie prezesów: Najwyższej Izby Kontroli, Instytutu Pamięci Narodowej, Urzędu Komunikacji Elektronicznej, Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Rzecznika Praw Dziecka oraz powoływanie Rzecznika Praw Obywatelskich,
- powoływanie i odwoływanie jednego członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, dwóch członków Kolegium IPN, trzech członków Rady Polityki Pieniężnej,
- delegowanie dwóch senatorów do składu Krajowej Rady Sądownictwa.

Marszałek Senatu oraz 30 senatorów mogą wystąpić z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie zgodności umów międzynarodowych z konstytucją lub zgodności przepisów prawa z konstytucją i umowami międzynarodowymi.

Konstytucja o Senacie

Konstytucja stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, w którym władza należy do narodu. Organy państwa powinny więc działać w interesie narodu, przez który zostały wybrane. Konstytucja określa ustrój państwowy i sposób zorganizowania i działania głównych organów państwa. Zasady sprawowania władzy ustawodawczej zostały uregulowane w rozdziale IV.

Oto niektóre konstytucyjne zasady funkcjonowania Senatu:

Art. 95

1. Władzę ustawodawczą w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sejm i Senat.

Art. 97

1. Senat składa się ze 100 senatorów.
2. Wybory do Senatu są powszechne, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym.

Art. 104

1. Posłowie (i Senatorowie – art. 108) są przedstawicielami Narodu. Nie wiążą ich instrukcje wyborców.

Art. 109

1. Sejm i Senat obradują na posiedzeniach.

Art. 114

1. W przypadkach określonych w Konstytucji Sejm i Senat, obradując wspólnie pod przewodnictwem Marszałka Sejmu lub w jego zastępstwie Marszałka Senatu, działają jako Zgromadzenie Narodowe.

Art. 118

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej i Radzie Ministrów.

Art. 121

1. Ustawę uchwaloną przez Sejm Marszałek Sejmu przekazuje Senatowi.
2. Senat w ciągu 30 dni od dnia przekazania ustawy może ją przyjąć bez zmian, uchwalić poprawki albo uchwalić odrzucenie jej w całości. Jeżeli Senat w ciągu 30 dni od dnia przekazania ustawy nie podejmie stosownej uchwały, ustawę uznaje się za uchwaloną w brzmieniu przyjętym przez Sejm.
3. Uchwałę Senatu odrzucającą ustawę albo poprawkę zaproponowaną w uchwale Senatu uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Art. 125

1. W sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa może być przeprowadzone referendum ogólnokrajowe.
2. Referendum ogólnokrajowe ma prawo zarządzić Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów lub Prezydent Rzeczypospolitej za zgodą Senatu wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Demokracja jest narzędziem, które kanalizuje konflikty międzyludzkie i umożliwia ich rozwiązywanie – czasem nawet usuwanie, czasem osłabianie – bez użycia przemocy.
Leszek Kołakowski

Wykorzystaj swój głos

Wybory są istotą systemu demokratycznego. To w dniu wyborów cały naród ma możliwość zdecydowania, kto ustanowi dla niego prawo. Odpowiednie zapisy o tym, kto może głosować i startować w wyborach oraz jak mają one przebiegać, znajdują się w konstytucji oraz w ordynacji wyborczej.

Wybory w Polsce są powszechne (głosować mogą wszystkie osoby, które mają polskie obywatelstwo, ukończyły 18 lat, nie są ubezwłasnowolnione albo pozbawione praw publicznych), tajne (każdy wyborca ma prawo zachować w tajemnicy, na kogo oddaje swój głos), bezpośrednie (każdy wyborca głosuje bezpośrednio na kandydatów do parlamentu) oraz równe (każdy wyborca ma jeden głos, znaczący tyle samo co głos innego obywatela – wyjątek stanowią tu wybory do Senatu).

Prawo zgłaszania kandydatów do parlamentu mają wszyscy obywatele, partie polityczne i związki zawodowe.

Sejm i Senat są wybierane na czteroletnie kadencje. Wybory do Sejmu i Senatu zarządza prezydent RP.

Sejm może skrócić swoją kadencję uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby posłów, co oznacza również skrócenie kadencji Senatu. W razie wygaśnięcia mandatu senatora prezydent RP zarządza wybory uzupełniające.

Senatorowie wybierani są w 100 jednomandatowych okręgach wyborczych. Kandydatami mogą być obywatele polscy mający prawo wybierania, którzy najpóźniej w dniu wyborów kończą 30 lat (aby zostać posłem, wystarczy ukończyć 21 lat).

Wybory do Sejmu i Senatu różni nie tylko wymagany wiek kandydujących, ale także sposób ustalania wyników. W wyborach do Sejmu kandydaci na posłów są umieszczani na listach (zależnie od partii, do której należą), a o wyniku wyborów decyduje liczba głosów oddanych na poszczególne listy. W wyborach do Senatu wszyscy kandydaci są umieszczani na jednej liście. Głosujący wybiera jednego z nich. Senatorami zostają ci kandydaci, którzy uzyskali najwięcej głosów w swoich okręgach wyborczych (zasada większości).

PROCES LEGISLACYJNY

Projekt ustawy wniesiony przez posłów, Senat, prezydenta, rząd, grupę 100 tys. obywateli

↓	
SEJM	Posiedzenie komisji lub posiedzenie Sejmu. Pierwsze czytanie ustawy (prezentacja projektu ustawy i wstępna dyskusja).
↓	
Komisje sejmowe	Szczegółowa analiza projektu z udziałem specjalistów z danej dziedziny, przygotowanie sprawozdania z wnioskiem co do dalszego postępowania z projektem oraz ewentualnymi propozycjami poprawek.
↓	
Posiedzenie Sejmu	Drugie czytanie ustawy. Dyskusja nad propozycjami komisji. Jeżeli w czasie debaty nie zostaną wniesione przez posłów nowe poprawki, odbywa się trzecie czytanie ustawy.
↓	
Komisje sejmowe	Przygotowanie sprawozdania dodatkowego, odnoszącego się do propozycji zmian wniesionych podczas drugiego czytania.
↓	
Posiedzenie Sejmu	Trzecie czytanie ustawy. Posłowie, głosując, uchwalają lub odrzucają ustawę.
↓	

Ustawa uchwalona przez Sejm

↓	
SENAT	W ciągu 30 dni ustosunkowuje się do ustawy (w wypadku ustawy budżetowej – 20 dni).
↓	
Komisje senackie	Przygotowanie sprawozdania z wnioskiem co do dalszego postępowania z ustawą oraz ewentualnymi propozycjami poprawek.
↓	
Posiedzenie Senatu	Odrzucenie ustawy, przyjęcie jej bez zmian lub wprowadzenie poprawek do jej tekstu. Uchwała Senatu o przyjęciu, odrzuceniu lub wprowadzeniu poprawek do ustawy.
↓	
SEJM	
↓	
Komisje sejmowe	Przygotowanie sprawozdania odnoszącego się do propozycji Senatu.
↓	
Posiedzenie Sejmu	Głosowanie nad odrzuceniem lub przyjęciem poprawek proponowanych przez Senat (lub uchwały o odrzuceniu ustawy).
↓	
PREZYDENT	W ciągu 21 dni prezydent podpisuje ustawę lub – korzystając z prawa weta – odsyła ją Sejmowi do ponownego rozpatrzenia albo kieruje do Trybunału Konstytucyjnego. W razie odrzucenia weta przez Sejm lub gdy Trybunał Konstytucyjny stwierdzi, że ustawa jest zgodna z konstytucją, prezydent musi podpisać ustawę.
↓	

Ustawa wchodzi w życie po opublikowaniu w „Dzienniku Ustaw RP”

Stanowienie prawa

Projekt ustawy wnoszą do Sejmu: Senat, prezydent, rząd, posłowie albo co najmniej 100 tysięcy obywateli. Przedstawiciel autorów projektu prezentuje go w Sejmie, uzasadnia konieczność wprowadzenia proponowanej ustawy i omawia jej zgodność z prawem unijnym. Sejm rozpatruje projekt w trzech czytaniach. Uchwała ustawę zwykłą większością głosów i przekazuje ją Senatowi. Ustawa przesyłana jest do właściwej komisji senackiej, która analizuje skutki wprowadzenia ustawy, często powołując w tym celu ekspertów. Komisja w ciągu 18 dni opracowuje swoje stanowisko i przedstawia je Senatowi. Senat może zdecydować o odrzuceniu ustawy w całości, może też wnieść do niej poprawki. W obu wypadkach ustawa zostaje zwrócona do Sejmu, by ten rozpatrzył stanowisko Senatu. Izba może także przyjąć ustawę bez zmian – wtedy marszałek Sejmu przekazuje ją bezpośrednio prezydentowi. Jeżeli Sejm nie odrzuci poprawek Senatu bezwzględną większością głosów, uważa się je za przyjęte. Po rozpatrzeniu ustawy przez Sejm i Senat marszałek Sejmu przekazuje ją prezydentowi do podpisu. Jeśli prezydent uzna, że ustawa jest bez zarzutów, podpisuje ją. Po opublikowaniu w „Dzienniku Ustaw”, wchodzi ona w życie w ustawowym czasie. Prezydentowi przysługuje prawo weta, czyli odmowy podpisania ustawy, i wtedy wraca ona do Sejmu z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie. Głowa państwa może też złożyć wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie zgodności ustawy z konstytucją.

Jeżeli nowe prawo powinno być uchwalone szybciej niż w normalnym trybie, rząd może takiemu projektowi nadać specjalny status projektu pilnego. Sejm ma obowiązek rozpatrzyć taki akt przed innymi projektami. Senat musi się ustosunkować do niego w ciągu 14 dni. Prezydent na zgłoszenie zastrzeżeń ma 7 dni.

Gdy Trybunał Konstytucyjny zakwestionuje obowiązujące przepisy, zazwyczaj to Senat podejmuje inicjatywy ustawodawcze, umożliwiające realizację jego orzeczeń.

*N*ie może być demokracji bez określonych reguł. Wolność nie znaczy, że można poruszać się po niewłaściwej stronie ulicy.
Indira Gandhi

”

Prezydium Senatu X kadencji,
od lewej wicemarszałkowie Stanisław
Karczewski i Michał Kamiński,
marszałek Tomasz Grodzki,
wicemarszałkowie Bogdan Borusewicz
i Gabriela Morawska-Stanecka,
12.11.2019 r.

Za kulisami

Choć Senat jest kojarzony głównie z salą pełną senatorów wspólnie dyskutujących nad kolejnymi ustawami, to większość jego prac toczy się w komisjach. Taka organizacja pracy ułatwia dyskusję nad poszczególnymi zagadnieniami i dzięki temu uchwalane ustawy są dopracowane możliwie najlepiej. Każdy organ Senatu ma ściśle określone kompetencje.

Marszałek Senatu stoi na straży praw i godności Senatu. Ustala projekt porządku obrad Senatu, przewodniczy im i czuwa nad ich przebiegiem. Utrzymuje relacje z Sejmem, parlamentami innych krajów, organami UE. Planuje także prace Senatu, nadzoruje działalność komisji senackich i zleca im rozpatrzenie określonych spraw. Zwołuje posiedzenia Prezydium Senatu i Konwentu Seniorów. Udziela senatorom pomocy w wykonywaniu mandatu. Nadaje statut Kancelarii Senatu i ustala projekt jej budżetu. Niektóre z tych zadań konsultuje z odpowiednimi komisjami, Prezydium Senatu i Konwentem Seniorów. Marszałka zastępują wicemarszałkowie, sprawując powierzone im przez niego funkcje.

Prezydium Senatu, składające się z marszałka i wicemarszałków, interpretuje regulamin Senatu po zasięgnięciu opinii Komisji Regulaminowej, Etyki i Spraw Senatorskich, zleca komisjom senackim rozpatrzenie niektórych spraw, powołuje doradców, czuwa nad wykonywaniem obowiązków przez senatorów.

Konwent Seniorów opiniuje plan pracy, terminy posiedzeń Senatu i projekty porządku obrad, a także wskazuje warte podjęcia inicjatywy ustawodawcze. Tworzą go: marszałek, wicemarszałkowie oraz przedstawiciele klubów parlamentarnych, klubów i porozumień senackich skupiających przynajmniej siedmiu senatorów.

Komisje senackie są powoływane przez Senat do rozpatrywania zagadnień stanowiących przedmiot prac Senatu oraz wyrażania opinii w sprawach przekazanych pod ich obrady przez Senat, marszałka Senatu lub Prezydium Senatu. Komisje, czasem przy pomocy powołanych ekspertów, rozpatrują ustawy skierowane przez Sejm, szukając możliwości ich poprawy.

Senat RP

ul. Wiejska 6

2

1. Szlachta w mundurach wojewódzkich na polu elekcyjnym, XVIII w.
2. Gmach Sejmu i Senatu, dwudziestolecie międzywojenne
3. Przebudowa, w wyniku której powstała obecna sala plenarna Senatu, 1991 r.

3

Z zamku na Wiejską

Losy polskiego Senatu były bardzo burzliwe. Druga Izba polskiego parlamentu była zmuszona kilkakrotnie zmieniać miejsca obrad, a czasem zupełnie pozbawiano ją siedziby.

Do rozbiorów senatorowie zazwyczaj zbierali się w Zamku Królewskim w Warszawie. Sejmy elekcyjne, podczas których wybierało króla, odbywały się na podwarszawskich polach (tereny dzisiejszej Woli, dzielnicy Warszawy). Dla senatorów budowano specjalną szopę, posłowie zbierali się pod gołym niebem. Po powstaniu listopadowym z zemsty za uchwalenie detronizacji cara Rosjanie przebudowali salę Senatu w Zamku Królewskim i urządzili w niej koszary.

W Polsce odrodzonej w 1918 r. zdecydowano, że Sejm Ustawodawczy będzie obradować w pomieszczeniach Aleksandryjsko-Maryjskiego Instytutu Wychowania Panien. Przygotowanie i zrealizowanie projektu dostosowania szkoły i pensjonatu do potrzeb parlamentu zajęło zaledwie 61 dni roboczych, w dodatku całą pracę wykonano w czasie ostrej zimy. Pierwsze posiedzenie Sejmu odbyło się w lutym 1919 r.

W 1926 r. zapadła decyzja o dobudowaniu do budynków parlamentarnych dużej sali obrad. Architekt Kazimierz Skórewicz zaprojektował ją w formie amfiteatru, galerię otaczało 18 kolumn wykonanych z kieleckiego marmuru. Te kolumny i ściany budynku były jedynymi elementami, które przetrwały niemieckie bombardowania w czasie II wojny światowej.

Aby wznowić obrady parlamentu po wojnie (w 1947 r.), trzeba było przede wszystkim ułożyć dach budynku głównej sali obrad. Prace znowu przypadły na mroźną zimę. Ustrój komunistyczny zrywał z polskimi tradycjami, dlatego nie przewidziano sali dla Senatu – parlament był jednoizbowy.

Po obaleniu komunizmu demokratycznie wybrany w 1989 r. Senat dzielił salę plenarną z Sejmem, następnie przeniósł się do jego Sali Kolumnowej.

Dzisiejsza amfiteatralna sala obrad Senatu powstała z połączenia trzech dawnych sal konferencyjnych.

W świetle reflektorów

Sala, w której dziś obradują senatorowie, jest wyposażona w stół prezydialny, mównicę, 100 foteli dla senatorów (każdy senator ma stałe miejsce z mosiężną tabliczką, na której wygrawerowano jego imię i nazwisko) i ze względu na niewielką powierzchnię sali (220 m kw.) zaledwie 40 miejsc dla: członków rządu, ekspertów, dziennikarzy i publiczności. Choć za oknami, w stronę których skierowane są fotele senatorów, znajduje się piękny park, okna są zasłonięte – senatorom trudno byłoby patrzeć pod słońce przez całe obrady. Sztuczne światło jest też niezbędne ze względu na pracujące podczas posiedzeń kamery telewizyjne.

Każdy senator ma własną chipową kartę do głosowania. Elektroniczny system automatycznie zlicza, czy jest kworum, a senator może skutecznie zagłosować, wciskając przycisk: „za”, „przeciw” lub „wstrzymuję się”.

Jedną z kultywowanych tradycji polskiego Senatu jest posługiwanie się laską marszałkowską przez marszałka prowadzącego obrady. Ten zwyczaj narodził się już w XV wieku – wtedy uderzanie laską w podłogę służyło dyscyplinowaniu senatorów, którzy wypowiadali się zbyt długo lub pozwolili ponieść się emocjom towarzyszącym stanowieniu prawa (zdarzało się, że laski się łamały). Dziś laska marszałkowska podkreśla godność marszałka, który uderzając nią trzykrotnie o podłogę, rozpoczyna i kończy posiedzenie Senatu.

Architektoniczną chlubą Senatu jest efektowny hall z imponującymi schodami zaprojektowanymi w formie spirali przez prof. Bohdana Pniewskiego. W czasie przerw w obradach senatorowie chętnie spotykają się i dyskutują właśnie w tym hallu, który dzięki temu zyskał funkcję kularów.

Spacerkiem po Senacie

II piętro

1. Sala im. Władysława Raczkiewicza, marszałka Senatu RP (1930–1935) jest największą salą konferencyjną
2. Gabinety wicemarszałków Senatu

I piętro

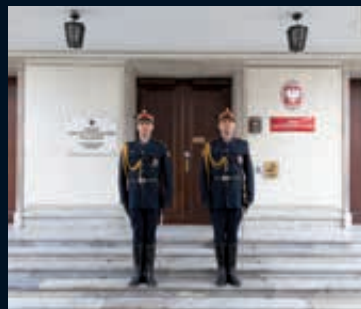
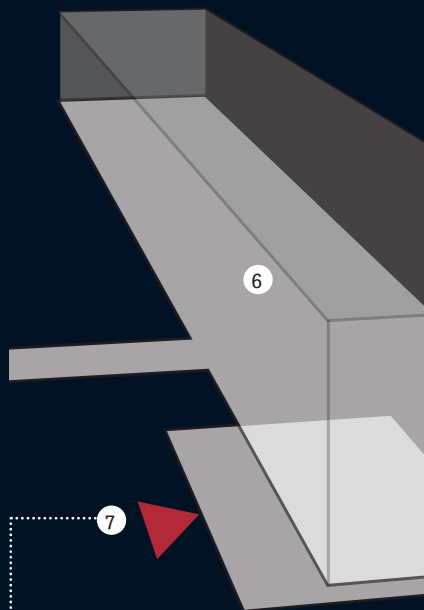
3. Gabinet marszałka Senatu. Goście są podejmowani w eleganckiej sali recepcyjnej
4. Amfiteatralna sala posiedzeń Senatu, przebudowana w 1991 r., stworzona z połączenia trzech dawnych sal konferencyjnych
5. Hall pełni funkcję kuluarów, w których senatorowie spotykają się z dziennikarzami
6. Korytarz, w którym mieszczą się biura komisji senackich

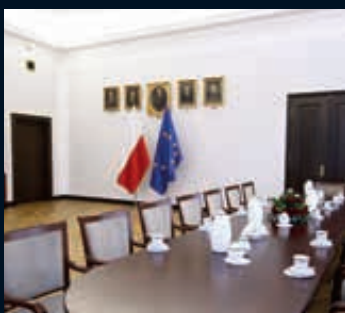
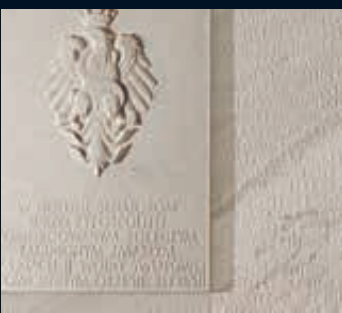
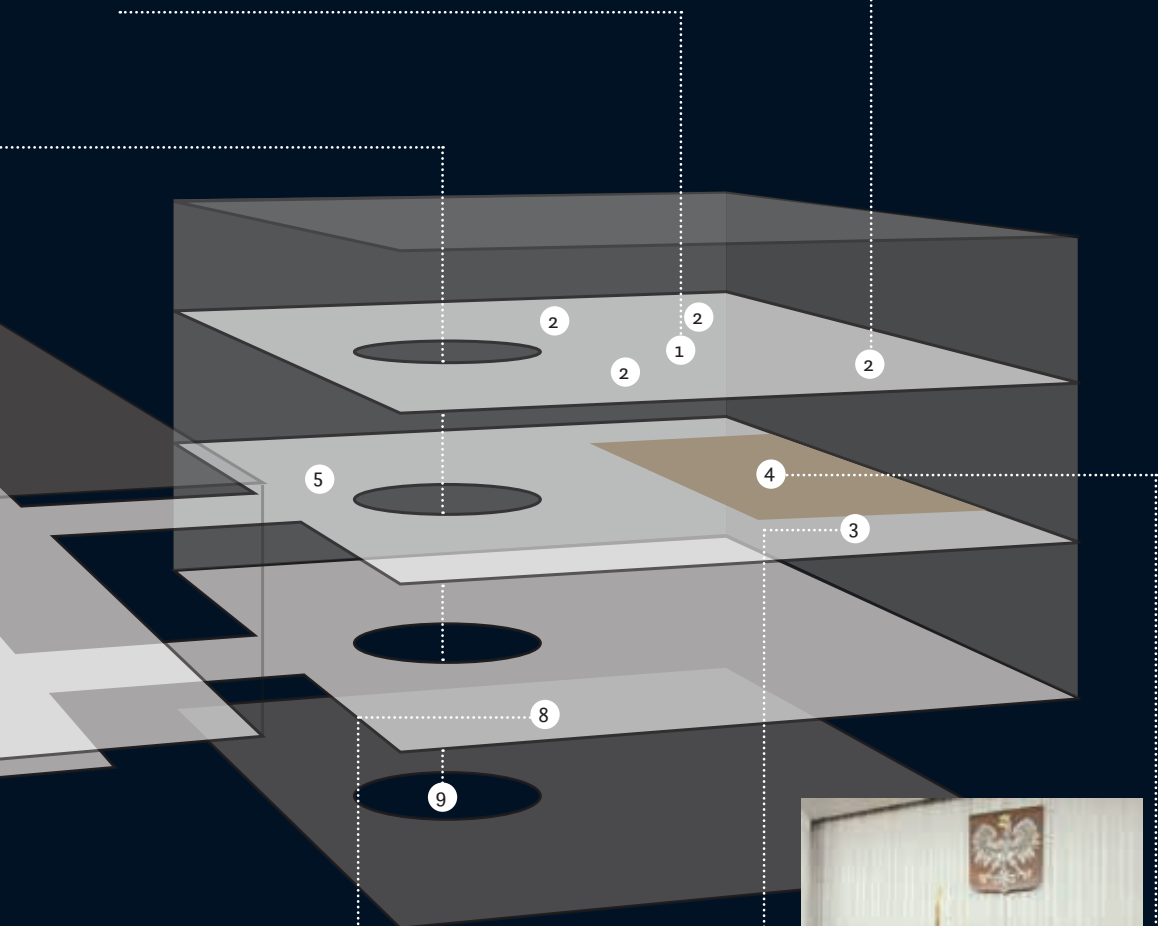
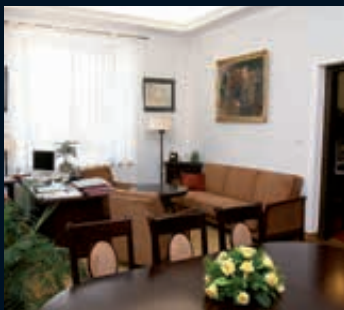
parter

7. Wejście do gmachu Senatu
8. Tablica pamiątkowa, wmurowana w hołdzie senatorom II RP poległym w czasie II wojny światowej oraz powojennym okresie represji, odsłonięta w 1999 r.

piwnice

9. Rozeta – element posadzki klatki schodowej

Senat po godzinach

Senat to nie tylko miejsce, w którym toczą się dyskusje nad kształtem ustaw i jest stanowione prawo. W jego siedzibie odbywają się też konferencje i prezentowane są wystawy. Izba patronuje również akcjom edukacyjnym, konkursom i innym przedsięwzięciom promującym polskie tradycje parlamentarne, wiedzę o historii i polityce. Od 2010 r. Senat uczestniczy też w popularnej akcji Noc Muzeów, podczas której zwiedzający mogą zobaczyć salę posiedzeń i inne pomieszczenia Senatu.

Senat organizuje wiele seminariów i konferencji, których celem jest nagłaśnianie ważnych problemów społecznych czy politycznych. Konferencje poświęca się m.in. sprawom rolnictwa i wsi, samorządów lokalnych, zdrowia, opieki społecznej, ochrony środowiska. Niektóre zaś tematyką nawiązują do naszej historii, np. cykliczne seminaria Archiwa Przełomu 1989–1991.

Wystawy prezentowane w Senacie często odnoszą się do ważnych historycznych wydarzeń i postaci. Taki charakter miały np. ekspozycja przygotowana z okazji 30-lecia wyborów „Rok 1989. Musimy wygrać!” czy 20. rocznicy przystąpienia Polski do Traktatu Północnoatlantyckiego. Przypominani byli także wybitni Polacy – Andrzej Stelmachowski, Zbigniew Herbert, Władysław Raczkiewicz oraz Zbigniew Religa. Wystawy prezentowane są również po to, aby zwrócić uwagę na ważne kwestie, np. rolę matematyki we współczesnym świecie czy potencjał i znaczenie polskich rzek.

Dla uczniów zainteresowanych zagadnieniami związanymi z parlamentaryzmem organizowane są różnego rodzaju zajęcia i konkursy, warsztaty dotyczące zasad prawa wyborczego czy popularyzujące korzystanie przez obywateli z prawa do wnoszenia petycji. Młodzież może brać udział w spotkaniach z senatorami, przysłuchiwać się obradom Izby, uczestniczyć w lekcjach, na których poznaje proces legislacyjny, a także uprawnienia i obowiązki parlamentarzystów.

1. Marszałek Senatu Tomasz Grodzki podczas VI Zjazdu Federacji Mediów Polskich na Wschodzie, 29.11.2019 r.
2. Dzień otwarty w Senacie
3. Wizyta Polaków z Kazachstanu

Goście Senatu

Wizyty w Senacie składają wybitne osobistości i oficjalne delegacje zarówno polskie, jak i zagraniczne. Marszałek Senatu podejmuje prezydentów i premierów innych państw – ostatnio prezydenta Litwy Gitanasa Nausėdę, prezydenta Czech Milošza Zemana, prezydenta Turcji Recepta Tayyipa Erdoğan oraz premiera Węgier Viktora Orbána.

Szczególni goście, zawsze wyjątkowo serdecznie podejmowani w Senacie, to Polonia i Polacy ze Wschodu. Zgodnie z tradycją sięgającą czasów dwudziestolecia międzywojennego, Senat odgrywa rolę opiekuńczą wobec Polaków na świecie. Każdego roku Izba gości młodzież polonijną i patronuje różnym programom do nich adresowanym. Senatorowie spotykają się z przedstawicielami organizacji polonijnych z całego świata, a także dziennikarzami mediów polonijnych zarówno z Europy Zachodniej i Ameryki, jak i ze Wschodu, np. z Kazachstanu czy Rosji.

Senat chętnie otwiera swoje podwoje dla wszystkich interesujących się jego pracą. Kilka razy w roku są organizowane dni otwarte, podczas których można zwiedzić gmachy Senatu i Sejmu. W ostatnich latach siedzibę Senatu odwiedza ok. 22 tys. gości: dzieci i młodzież, nauczyciele, ludzie starsi.

Senat zaprasza grupy uczniów, na których czekają przewodnicy. Przybliżają historię polskiego parlamentu, wyjaśniają, jak on funkcjonuje, jak powstaje ustawa, jak wygląda codzienna praca parlamentarzystów. Aby zarezerwować termin zwiedzania Senatu, należy wypełnić formularz zamieszczony na stronie <https://senat.edu.pl>.

Na okładce – rozeta, element
posadzki klatki schodowej

Fotografie:

Katarzyna Czerwińska, Jacek
Doktór, Michał Józefaciuk,
Sławomir Kaczorek, Michał
Koziczyński, Andrzej Krasnowolski,
Marta Marchlewska, Adam
Wełnicki/Biblioteka Sejmowa,
Tomasz Wierzejski&Aleksander
Iwaszkiewicz, Archiwum Senatu,
Parlament Rzeczypospolitej Polskiej
1919-1927, Warszawa 1928

Senat RP

Twój Senator

1. Senator Kazimierz Wiatr podczas obrad Senatu
2. Ślubowanie senator Jadwigi Rotnickiej
3. Głosowanie tajne, senator Krzysztof Słoń

Obowiązki i prawa senatora

Najważniejszym obowiązkiem senatora jest udział w obradach Senatu, posiedzeniach komisji i innych organów Senatu, do których został powołany. Senator kontaktuje się także z wyborcami, by wysłuchiwać ich uwag i opinii. Nie jest związany tymi wskazówkami, ale ustawa zobowiązuje go do informowania wyborców o swojej działalności.

Aby umożliwić senatorom wykonywanie ich obowiązków, prawo gwarantuje im odpowiednie warunki.

Senatorowie otrzymują diety, czyli ekwiwalent kosztów związanych z wykonywaniem mandatu. Ci, którzy zdecydują się zrezygnować ze swoich wcześniejszych obowiązków zawodowych i w pełni poświęcić się pracy parlamentarnej, mogą dodatkowo otrzymywać uposażenie senatorskie.

Senator może żądać dostępu do wszelkich informacji i danych dotyczących działalności instytucji państwowych i samorządowych, ma też prawo do podjęcia interwencji w administracji, zakładach i przedsiębiorstwach państwowych i samorządowych.

Parlamentarzystom przysługuje prawo do bezpłatnych przejazdów i przelotów państwowymi środkami komunikacji. Ci spoza Warszawy mają możliwość bezpłatnego mieszkania w Domu Poselskim.

Zatrzymanie, aresztowanie lub pociągnięcie senatora do odpowiedzialności karnej wymaga zgody Senatu. Immunitet materialny chroni senatora przed pociągnięciem do odpowiedzialności w związku z pełnieniem mandatu, np. ze sposobem głosowania czy krytycznymi uwagami głoszonymi podczas obrad Izby, i nie wygasa z chwilą zakończenia kadencji, ale obowiązuje do końca życia senatora.

Każdy senator ma prawo do utworzenia biura senatorskiego. Działalność tego biura jest finansowana przez Kancelarię Senatu.

Aby uniknąć konfliktu interesów, senatorom nie wolno sprawować funkcji, których nie da się pogodzić ze sprawowaniem mandatu, np. nie mogą zasiadać w radach nadzorczych firm z udziałem Skarbu Państwa.

”

Konstytucja obecna określa Senatowi rolę skromniejszą. Czyni ona z Panów nie główny motor pracy państwowej ale, zgodnie z duchem konstytucji współczesnych krajów demokratycznych, nakazuje Wam być rzecznikami rozsądku, rozważli i miary
Józef Piłsudski

Od lewej senatorowie: Marek Martynowski, Robert Mamątow, Michał Seweryński

Komisje senackie

Każdy senator ma obowiązek uczestniczenia w pracach przynajmniej jednej, ale nie więcej niż dwóch komisji senackich. Senatorowie zwykle wybierają komisje zajmujące się sprawami, z którymi zetknęli się w swojej pracy zawodowej. Senator może brać udział w pracach komisji, do której nie należy, ale nie ma prawa uczestniczyć w głosowaniu podczas jej obrad.

W komisjach odbywa się bardzo ważna część prac legislacyjnych. Do odpowiednich komisji (jednej lub kilku) trafia każda ustawa uchwalona przez Sejm i każdy senacki projekt ustawy. Senatorowie dyskutują nad skutkami wprowadzenia danej ustawy, szukają możliwości jej ulepszenia. Często zapraszają ekspertów z danej dziedziny, by mieć pewność, że uchwalone prawo będzie najlepiej służyło osobom, których będzie dotyczyć. Sprawozdanie, czyli opinia o ustawie przygotowywana podczas pracy komisji, jest prezentowane w czasie posiedzenia plenarnego Senatu. Komisja może zaproponować Senatowi przyjęcie ustawy bez zmian, dokonanie poprawek lub odrzucenie ustawy w całości. Na tej podstawie Senat zajmuje stanowisko wobec ustawy.

Komisje senackie liczą zwykle od kilku do kilkunastu członków. Czasem komisje pracują wspólnie nad ustawą. Wówczas ich obrady prowadzi jeden z przewodniczących. Te same komisje, które rozpatrywały ustawę, ustosunkowują się do poprawek zaproponowanych do niej na posiedzeniu Izby. Pracują wówczas wspólnie podczas przerwy w obradach, umożliwiając wypracowanie stanowiska wobec nich.

Do rozpatrzenia konkretnych spraw, spoza zakresu działania komisji stałych, Senat powołuje komisje nadzwyczajne.

[illegible][illegible]

Senacka inicjatywa w sprawie dostosowania do wyroku Trybunału Konstytucyjnego ustawy regulującej prawo o ruchu drogowym

Pomysły na zmiany

Ważnym uprawnieniem Senatu jest prawo do inicjatywy ustawodawczej. Izba często korzysta z tego przywileju – wniosła już 408 inicjatyw ustawodawczych, z których Sejm uchwalił 246. Podczas pierwszej kadencji Senat stworzył wiele projektów ustaw, dzięki którym udało się zreformować polski system polityczny, społeczny i samorządowy. Już na początku swojej działalności odrodzony Senat opracował projekt ustawy o samorządzie, uznawanej za jeden z najważniejszych przełomów w życiu politycznym naszego państwa. Senatorowie zaproponowali, by podstawową jednostką podziału administracyjnego była gmina – samodzielna wspólnota, mająca osobowość prawną i dysponująca własnym budżetem.

Po zmianie ustroju ważnym problemem było zadośćuczynienie ofiarom poprzedniego systemu. Zadośćuczynienia materialnego dotyczył m.in. projekt ustawy o zwrocie mienia przejętego na własność państwa na podstawie przepisów o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym. Szkodom moralnym miały zadośćuczynić rozwiązania zawarte w projekcie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (tzw. ustawa rehabilitacyjna).

W okresie przemian istotne dla społeczeństwa były senackie inicjatywy ustawodawcze dotyczące ważnych dla Polaków symboli, np. projekt ustawy o przywróceniu Święta Narodowego Trzeciego Maja.

W kolejnych kadencjach Senat podejmował inicjatywy ustawodawcze zmierzające do usprawnienia polskiego systemu prawnego, ekonomicznego i społecznego. Ważne były także ustawy służące nawiązaniu bliższych relacji z Polonią i zadbanie o jej potrzeby.

Po intensywnych pracach nad stworzeniem nowego systemu prawnego przyszedł czas na dopracowywanie już istniejących ustaw, dlatego większość inicjatyw ustawodawczych w kolejnych kadencjach to projekty ustaw o zmianie danej ustawy. Szczególnie dużo pracy wymaga od senatorów przygotowywanie projektów ustaw wykonujących orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (na zdjęciu).

1

1. Od lewej senatorowie: Alicja Chybicka, Krzysztof Brejza, Magdalena Kochan, Władysław Komarncki; siedzi senator Bogdan Klich
2. Od lewej senatorowie: Przemysław Błaszczyk, Maciej Łuczak, Włodzimierz Bernacki
3. Pracownicy Działu Stenogramów Biura Prac Senackich

2

3

W wirze pracy

Praca senatora wymaga dużego zaangażowania. Uczestniczenie w obradach komisji i Senatu to tylko część obowiązków. Senatorowie są także zobowiązani do utrzymywania kontaktów z wyborcami. Mogą to robić dzięki dyżurom w biurach senatorskich, podczas których przyjmują interesantów, przygotowują interwencje itp. Senatorowie spotykają się nie tylko z wyborcami, ale także z przedstawicielami różnych grup, na przykład członkami organizacji i stowarzyszeń, delegacjami innych państw. Uczestniczą w sesjach instytucji samorządowych w swoich okręgach wyborczych. Część senatorów nie rezygnuje z pracy, którą wykonywali przed otrzymaniem mandatu, na przykład nadal wykładają na wyższych uczelniach bądź przyjmują pacjentów.

Nad ułatwieniem senatorom sprawnego wykonywania ich obowiązków czuwa Kancelaria Senatu, dysponująca własnym budżetem i zespołem profesjonalnych i apolitycznych urzędników (przepisy zakazują im manifestowania swoich poglądów politycznych). Ich zwierzchnikiem jest szef Kancelarii Senatu w randze ministra, powoływany i odwoływany przez marszałka Senatu.

Pracownicy Biura Spraw Senatorskich pomagają senatorom w organizowaniu i prowadzeniu biur senatorskich, w sprawach związanych z zakwaterowaniem i transportem w kraju, udzielają też konsultacji prawnych. Pracownicy Biura Prac Senackich przygotowują i dokumentują posiedzenia Senatu i komisji senackich. Biuro Legislacyjne dba o stronę prawną procesu rozpatrywania ustaw uchwalonych przez Sejm i podejmowania uchwał oraz inicjatyw ustawodawczych Senatu. Kontaktami zagranicznymi oraz pracami Komisji Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej zajmuje się Biuro Spraw Międzynarodowych i Unii Europejskiej. Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji przygotowuje dla senatorów i organów Senatu informacje przydatne podczas prac ustawodawczych. W organizacji opieki nad Polonią pomagają pracownicy Biura Polonijnego, a w kontaktach z mediami i obywatelami – Centrum Informacyjnego Senatu.

1

2

1. Panie senator na sali posiedzeń
2. Od lewej senator Maria Koc i senator Janina Sagatowska

”

Władza materialna znajduje się w ręku ludzi możnych i bogatych; władza intelektualna należy do mędrców lub kapłanów; władzę moralną zaś dzierżą kobiety
August Comte

Kobiety w polityce

W polskim Senacie kobiety stanowią zwykle nie więcej niż 15% składu. Zdobywają jednak ważne stanowiska. Zofia Kuratowska zasiadała w Senacie przez trzy kadencje, pełniła funkcję wicemarszałka. Alicja Grześkowiak reprezentowała w Senacie województwo toruńskie przez cztery kadencje, pełniła funkcję wicemarszałka i marszałka Senatu, a w pierwszej kadencji współtworzyła projekt konstytucji. Aby rola kobiet w życiu politycznym i ich wpływ na losy kraju były większe, a przede wszystkim po to, by wzmocnić pozycję kobiet, dla których prawo stanowią, panie senator łączą siły w parlamentarnych zrzeszeniach kobiet.

Polska była jednym z pierwszych państw w Europie, które przyznały kobietom prawo do głosowania (w 1918 r.). Senatorem już w latach 1928–1930 była Zofia Daszyńska-Golińska (BBWR). W latach 1930–1935 sekretarzem prezydium Senatu została Hanna Hubicka (BBWR). Kobiety zasiadające w Senacie mogą się poszczycić wykształceniem – od 2005 r. spośród Pań wybranych do Izby tylko jedna nie miała ukończonych wyższych studiów. Mimo to kobiet w polityce jest wciąż niewiele. W Parlamencie Europejskim jedyne kraje, które reprezentuje więcej kobiet niż mężczyzn, to Finlandia i Szwecja. 7 państw jest reprezentowanych przez równą liczbę kobiet i mężczyzn. Polska znajduje się w tym rankingu na dziewiątym miejscu od końca.

Choć kobiety uczestniczą w życiu politycznym kraju już od ponad 100 lat, nie widać końca dyskusji o tym, jaka powinna być ich rola i udział w zarządzaniu krajem, na przykład czy potrzebne są parytety, by zachęcić panie do bardziej aktywnego działania w polityce. Margaret Thatcher tak promuje rolę kobiet w polityce: „Jeśli chcesz, by coś zostało powiedziane – powierz to mężczyźnie. Jeśli chcesz by zostało zrobione – powierz to kobiecie”.

Na okładce – marszałek Senatu
Tomasz Grodzki

Fotografie:
Katarzyna Czerwińska, Michał
Józefaciuk, Michał Koziczyński,
Marta Marchlewska, Stefan
Maszewski/REPORTER, Jarosław
Zawadzki, Archiwum Senatu

Senat RP

Współpraca międzynarodowa Senatu

Gdyby Europa została kiedyś zjednoczona we wspólnym swoim dziedzictwie, to szczęście, dobrobyt i duma (...) 300 czy 400 milionów jej mieszkańców, nie miałyby granic.

Winston Churchill

Senacki wkład w integrację z UE

Polska droga do zjednoczonej Europy nie była ani szybka, ani łatwa. Wymagało to wysiłku i czasu. Trwało aż 14 lat! Odnajdując swoje miejsce w Europie, Polska przystępowała do różnych europejskich, ale niekoniecznie unijnych organizacji. Pierwszą z nich była Rada Europy, do której Polska należy od listopada 1991 r., chociaż już w lipcu 1989 r. polscy parlamentarzyści brali udział w pracach Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

Rola Senatu w procesie integracji Polski z UE polegała przede wszystkim na uczestniczeniu w procesie dostosowywania polskiego prawa do prawodawstwa unijnego. Oceną przygotowań Polski do integracji i przygotowywaniem odpowiednich zaleceń zajmowała się m.in. Parlamentarna Komisja Wspólna RP i UE, w skład której wchodziłi parlamentarzyści polscy i unijni.

Senat przeprowadzał debaty poświęcone kierunkom polskiej polityki zagranicznej i integracji europejskiej, systematycznie zapoznawał się też z rządowymi informacjami na temat postępu negocjacji w sprawie członkostwa Polski w UE. W 1997 r. powołał także Komisję Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej, a w 2000 r. – Komisję Nadzwyczajną Legislacji Europejskiej. Jej prace nad dostosowaniem prawa polskiego do unijnego po 2001 r. kontynuowała Komisja Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej.

W 1992 r. Senat wyraził też zgodę na ratyfikowanie Układu Europejskiego o ustanowieniu stowarzyszenia między Polską a Wspólnotami Europejskimi.

Aspirując do UE, Polska delegowała posłów i senatorów jako obserwatorów lub członków różnych organizacji unijnych. W 2002 r. Sejm i Senat desygnował swoich przedstawicieli do Konwentu UE. W sesji Parlamentu Europejskiego poświęconej rozszerzeniu także uczestniczyli parlamentarzyści krajów kandydujących. Po podpisaniu traktatu akcesyjnego w 2003 r. rozpoczęły się regularne wyjazdy 54 polskich parlamentarzystów jako obserwatorów na sesje Parlamentu Europejskiego oraz posiedzenia komisji.

W tym czasie Senat odwiedzili m.in.: przewodniczący Parlamentu Europejskiego Pat Cox, dwaj przewodniczący Komisji Europejskiej Jacques Santer i Romano Prodi.

*N*ie ma „nas” i „was”. Możemy mocno
powiedzieć: to jest nasza wspólna
Europa
Jerzy Buzek

”

Podsekretnarz stanu
w Urzędzie Komitetu
Integracji Europejskiej
przedstawia informację
rządu o udziale RP
w pracach UE

Senat a Unia Europejska

16 kwietnia 2003 r. przedstawiciele rządów 15 państw członkowskich i 10 kandydujących podpisali w Atenach traktat akcesyjny rozszerzający Unię Europejską. 1 maja 2004 r. nastąpiło czwarte, największe w historii rozszerzenie UE. Oprócz Polski do wspólnoty przystąpiło wtedy 9 krajów: Estonia, Łotwa, Litwa, Czechy, Słowacja, Węgry, Słowenia, Malta i Cypr. Już od 2000 r. Polska pracowała nad dostosowaniem swego prawa do przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej. Po przystąpieniu do Wspólnoty na autorów projektów ustaw nałożono obowiązek dołączania do tych projektów oświadczenia o zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Dostosowując się do nowej sytuacji prawnej, Senat powołał Komisję Spraw Unii Europejskiej (obecnie – Komisja Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej), która zajmuje się sprawami związanymi z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej. Komisja przygotowuje stanowiska i wyraża opinie na temat projektów aktów prawnych UE, projektów umów międzynarodowych, których stroną mają być Unia Europejska, Wspólnoty Europejskie lub ich państwa członkowskie oraz planów pracy Rady Unii Europejskiej i rocznych planów legislacyjnych Komisji Europejskiej. Jej zadaniem jest również rozpatrywanie informacji i innych dokumentów przedkładanych przez Radę Ministrów, a związanych z członkostwem w Unii Europejskiej.

Komisja Spraw Zagranicznych i Unii Europejskiej współpracuje z komisjami europejskimi parlamentów narodowych państw członkowskich UE i Parlamentu Europejskiego na forum Konferencji Komisji Wspecjalizowanych w Sprawach Wspólnotowych (COSAC). Spotkania konferencji odbywają się dwa razy w roku w stolicy państwa aktualnie sprawującego prezydencję w Unii Europejskiej.

Od 1 lipca do 31 grudnia 2011 r. Polska przewodniczyła Radzie Unii Europejskiej. Zarówno według polskich, jak i zagranicznych komentatorów, świetnie zdaliśmy ten egzamin. Wśród naszych sukcesów warto wymienić m.in. podpisanie traktatu akcesyjnego z Chorwacją czy uzgodnienie europejskiego patentu.

Ważną rolę w przygotowywaniu spotkań związanych z polską prezydencją odegrał Senat RP. To tu odbyły się m.in. spotkania przewodniczących COSAC, przewodniczących komisji ds. gospodarczych i finansów. Senat organizował konferencje poświęcone najważniejszym zagadnieniom polityki unijnej, np. bezpieczeństwu energetycznemu i wspólnej polityce rolnej.

Litewski Sejmas
w czasie jednoczesnych
obrad parlamentu polskiego
i litewskiego

Relacje dwustronne

W ramach współpracy międzynarodowej parlamentarzyści z krajów mogą powoływać grupy parlamentarne, zwane także bilateralnymi, ds. współpracy między poszczególnymi parlamentami narodowymi. Aby nawiązać współpracę, do pracy w grupie musi się zgłosić co najmniej 7 parlamentarzystów. Senat RP współpracuje z parlamentami ponad 50 państw, m.in. Australii, Brazylii, Egiptu, Kuwejtu i Wietnamu. Zazwyczaj tworzone są wspólne grupy skupiające posłów i senatorów, choć w niektórych kadencjach powstawały osobne grupy senackie, współpracujące wyłącznie z senatami innych krajów.

Grupy parlamentarne mają charakter stały, służą przede wszystkim lepszemu poznawaniu krajów partnerskich i intensyfikacji kontaktów między przedstawicielami parlamentów. Czasem powoływane są w celu rozwiązywania konkretnych problemów, np. emigracyjnych, lub nawiązania współpracy w określonym zakresie, w tym – kontaktów gospodarczych. Najliczniejszymi grupami bilateralnymi były Polsko-Izraelska Grupa Parlamentarna (108 parlamentarzystów) i Polsko-Tajwański Zespół Parlamentarny (74 członków) oraz grupy parlamentarne: Polsko-Chińska, Polsko-Ukraińska i Polsko-Gruzińska, liczące mniej więcej po 50 osób. Z izbami wyższymi parlamentów kilku krajów, m.in. Francji i Japonii, Senat utrzymywał odrębne kontakty w ramach grup zrzeszających wyłącznie senatorów.

Kontakty międzynarodowe Izby to także wizyty przedstawicieli obcych państw w Senacie oraz oficjalne wyjazdy senatorów za granicę. Dzięki senackiej aktywności udało się pogłębić stosunków z państwami, z którymi wcześniej Polska utrzymywała symboliczne kontakty. Takim celu służyły oficjalne wizyty senackich delegacji m.in. w Arabii Saudyjskiej, Katarze czy Mauretanii.

O RATYFIKACJI
TRAKTATU
PÓŁNOCNOATLAN.
SENATOR
W. BARTOSZEWSKI
17 : 17

Senator Władysław Bartoszewski,
17 lutego 1999 r.

Relacje wielostronne

Kontakty międzynarodowe Senatu, w takich sytuacjach występującego zwykle wspólnie z Sejmem, często przybierają formę spotkań grupowych i wielostronnych. Kontakty wielostronne umożliwiają zawiązywanie koalicji i wzmocnienie siły argumentów słabszych uczestników na większym forum.

Obie Izby polskiego parlamentu występują wspólnie m.in. w Delegacji Sejmu i Senatu do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy. Zgromadzenie, jedno z dwóch głównych organów statutowych Rady Europy, składa się z przedstawicieli parlamentów krajowych 47 państw, a ich liczba zależy od liczby mieszkańców danego kraju. Zasiada w nim 648 członków – 324 przedstawicieli parlamentów krajowych i 324 zastępców. W skład polskiej delegacji wchodzi 12 przedstawicieli i 12 zastępców (3 senatorów i 3 ich zastępców oraz 9 posłów z 9 zastępcami). Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy jest ciałem doradczym i nie ma uprawnień prawodawczych.

Zgromadzenie Parlamentarne NATO liczy 269 przedstawicieli z 30 państw członkowskich NATO. Polska delegacja Sejmu i Senatu to 12 przedstawicieli i zastępców – po 9 posłów i po 3 senatorów. Zgromadzenie Parlamentarne NATO jest międzyparlamentarną organizacją związaną z Sojuszem Północnoatlantyckim. Celem ZP NATO jest umacnianie współpracy krajów członkowskich oraz ułatwianie formalnych kontaktów między parlamentami narodowymi i władzami NATO.

Delegaci Senatu uczestniczą także w posiedzeniach m.in. Zgromadzenia Parlamentarnego Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, Zgromadzenia Parlamentarnego Inicjatywy Środkowo-europejskiej, Konferencji Parlamentarnej Morza Bałtyckiego.

Od 2003 r. marszałek Senatu spotyka się z przewodniczącymi parlamentów Grupy Wyszehradzkiej, a od 2008 r. odbywają się sesje Zgromadzenia Parlamentarnego Polski, Litwy i Ukrainy.

Polski Senat jest także członkiem Stowarzyszenia Senatów Europy, zrzeszającego drugie Izby 15 państw.

1. Wizyta przewodniczącego Federalnego Zgromadzenia Narodowego Zjednoczonych Emiratów Arabskich Abdula Aziza Al-Ghuraira
2. Wizyta króla Szwecji Karola XVI Gustawa z małżonką królową Sylwią
3. Korpus dyplomatyczny w Senacie
4. Wizyta XIV Dalajlamy Tybetu Tenzina Gjatso u marszałka VIII kadencji Bogdana Borusewicza

Wizyty zagraniczne

Ze względu na szczególną rolę Senatu i jego usytuowanie wśród najważniejszych instytucji państwowych często odwiedzają go goście zagraniczni.

Marszałek Senatu na początku każdego roku gości korpus dyplomatyczny – przedstawiciele wszystkich państw, które utrzymują stosunki dyplomatyczne z naszym krajem. Każdy ambasador po akredytacji i objęciu placówki oraz przed zakończeniem swojej misji składa kurtuazyjną wizytę najważniejszym dostojnikom państwowym, w tym trzeciej, po prezydencie i marszałku Sejmu, osobie w państwie – marszałkowi Senatu.

Zwykle to również marszałek podejmuje w Senacie głowy innych państw odwiedzających Polskę. Jego gośćmi byli m.in.: para królewska Hiszpanii Juan Carlos I i królowa Zofia, król Norwegii Harald V, król Belgii Albert II, a nawet cesarz Japonii Akihito, który, zgodnie z tradycją swojej ojczyzny, tylko raz może odwiedzić dany kraj.

Marszałek Senatu przyjmuje także mężów stanu. Wkrótce po odrodzeniu Senatu wizytę w nim złożyli kanclerz RFN Niemiec Helmut Kohl i premier Wielkiej Brytanii Margaret Thatcher. Wśród wybitnych gości Senatu byli także m.in.: prezydent Francji Jacques Chirac, sekretarz generalny ONZ Kofi Annan, sekretarz generalny NATO Javier Solana, prezydent Federacji Rosyjskiej Władimir Putin, przewodniczący Chińskiej Republiki Ludowej Hu Jintao.

Wizyty w polskim parlamencie składają także dostojnicy kościoł. Sejm i Senat odwiedził papież Jan Paweł II. W Senacie gościli XIV Dalajlama Tybetu Tenzin Gjatso, patriarcha katolicki obrządku ormiańskiego Nerses Bedros XIX i zwierzchnik Kościoła prawosławnego w Ziemi Świętej Teofil III.

Podczas oficjalnych wizyt za granicą marszałek i senatorowie spotykają się przede wszystkim z parlamentarzystami, a także z Polonią. W ostatnim czasie delegacje Senatu złożyły wizyty w Gruzji, Rosji, na Białorusi i we Włoszech.

Na okładce – marszałek
Senatu Tomasz Grodzki, Sesja
Zgromadzenia Bałtyckiego i Rady
Bałtyckiej, Ryga, 3.12.2019 r.

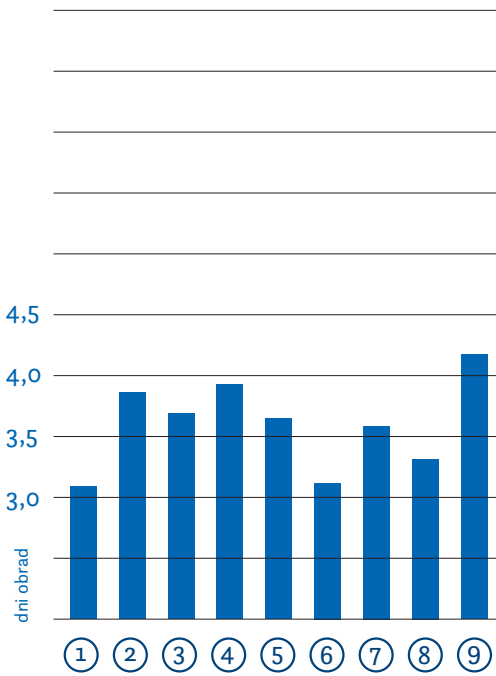
Fotografie:
Katarzyna Czerwińska, Zdzisław
Iwanicki, Michał Józefaciuk, Michał
Koziczyński, Bartosz Krupa/East
News, Marta Marchlewska, Jarosław
Zawadzki, Archiwum Senatu, Tomas
Juoditis Lithuanian Seimas Archive
Unit

Senat RP

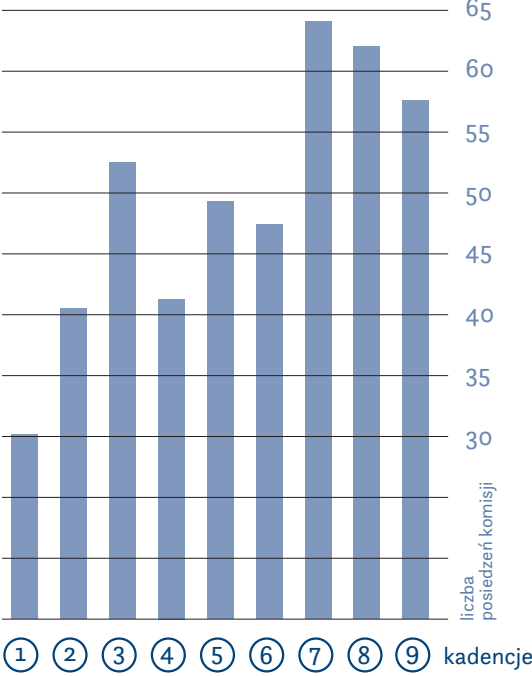
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020

Senat w liczbach

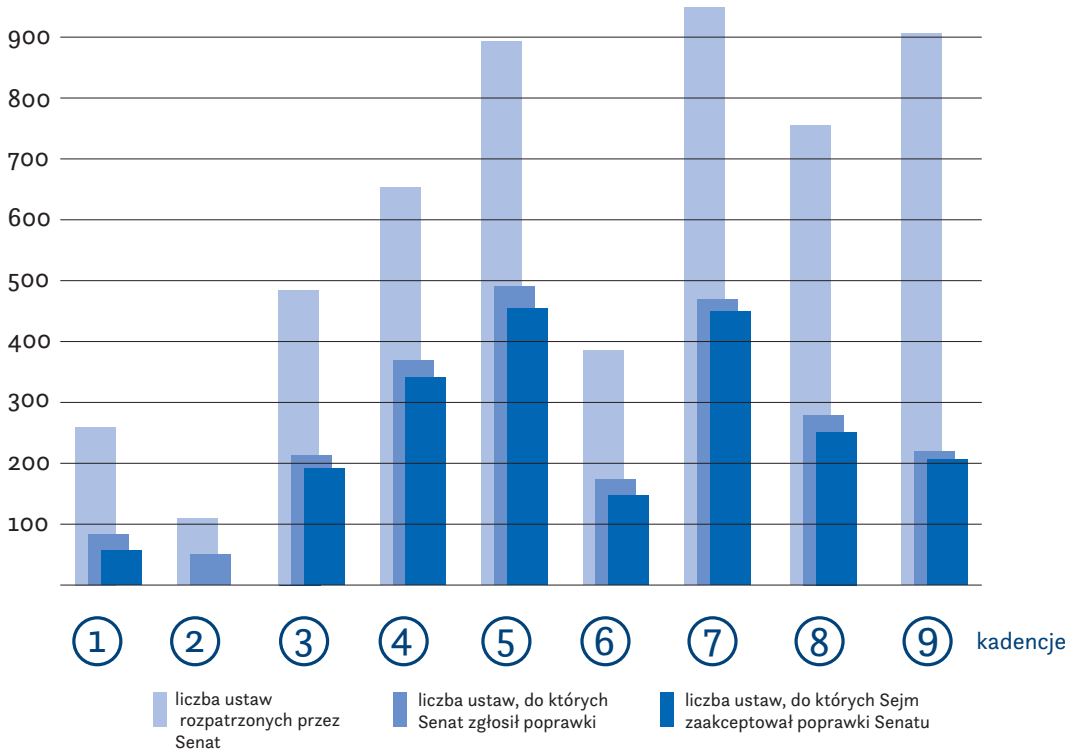
Średnia liczba dni posiedzeń Senatu w miesiącu

Średnia liczba posiedzeń komisji w miesiącu

Liczba ustaw rozpatrzonych przez Senat, w tym liczba ustaw, do których Senat zgłosił poprawki, oraz liczba ustaw z poprawkami Senatu zaakceptowanych przez Sejm

Senackie statystyki

Praca ustawodawców przede wszystkim ma na celu ustanawianie prawa i jego zmianę na lepsze, skuteczniejsze, bardziej przejrzyste i sprawiedliwe. Na ocenę, czy poszczególne przepisy przyniosły taki efekt, trzeba jednak poczekać. Szybciej i łatwiej można np. oszacować liczbę zgłaszanych inicjatyw ustawodawczych, czas, jaki senatorowie poświęcają pracy podczas obrad Izby i komisji. Trzy spośród dotychczasowych dziewięciu kadencji zostały skrócone (decyzją Sejmu o samorozwiązaniu – pierwsza i szósta, decyzją prezydenta – druga kadencja), co znalazło odzwierciedlenie w danych statystycznych dotyczących pracy Senatu.

Najmniej (39) posiedzeń Izby odbyło się w szóstej kadencji, najwięcej (107) – w trzeciej. Najkrócej obradował Senat drugiej kadencji (69 dni), najdłużej – dziewiątej (202).

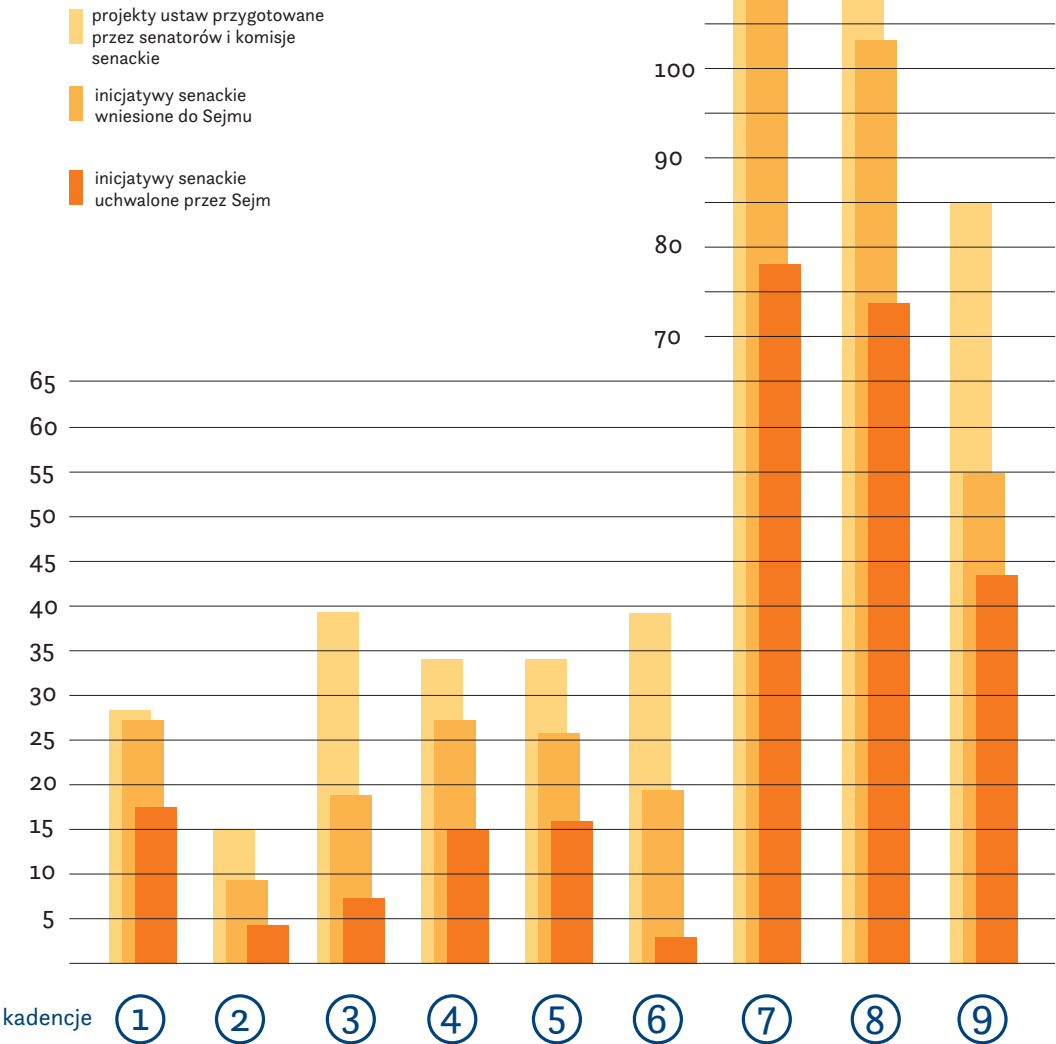
W poszczególnych kadencjach Senatu zmieniała się liczba komisji stałych – od 13 w drugiej i trzeciej kadencji do 16 w siódmej, ósmej i dziewiątej. Izba powoływała również komisje nadzwyczajne (4 w drugiej kadencji i po jednej w pierwszej, trzeciej i czwartej) i podkomisje stałe (2 w pierwszej i siódmej kadencji i jedną w trzeciej). Liczba posiedzeń komisji zaś wahała się od 736 w drugiej kadencji do 3100 w siódmej.

W trakcie swojej działalności Senat rozpatrzył 5412 ustaw, proponując do 2343 z nich 31 135 poprawek. Sejm zaakceptował 24 442 poprawki (78,5%). Odsetek przyjmowanych przez Sejm poprawek Senatu w poszczególnych kadencjach wahał się od 52,6% w drugiej kadencji do 95,8% w dziewiątej.

Senat wniósł również o odrzucenie 49 ustaw, Sejm zaakceptował 16 takich wniosków.

”
*Musimy być cierpliwi.
 (...) wcielanie w życie
 demokratycznych zasad jest
 niekończącym się zadaniem.*
 Condoleezza Rice

Inicjatywy ustawodawcze Senatu

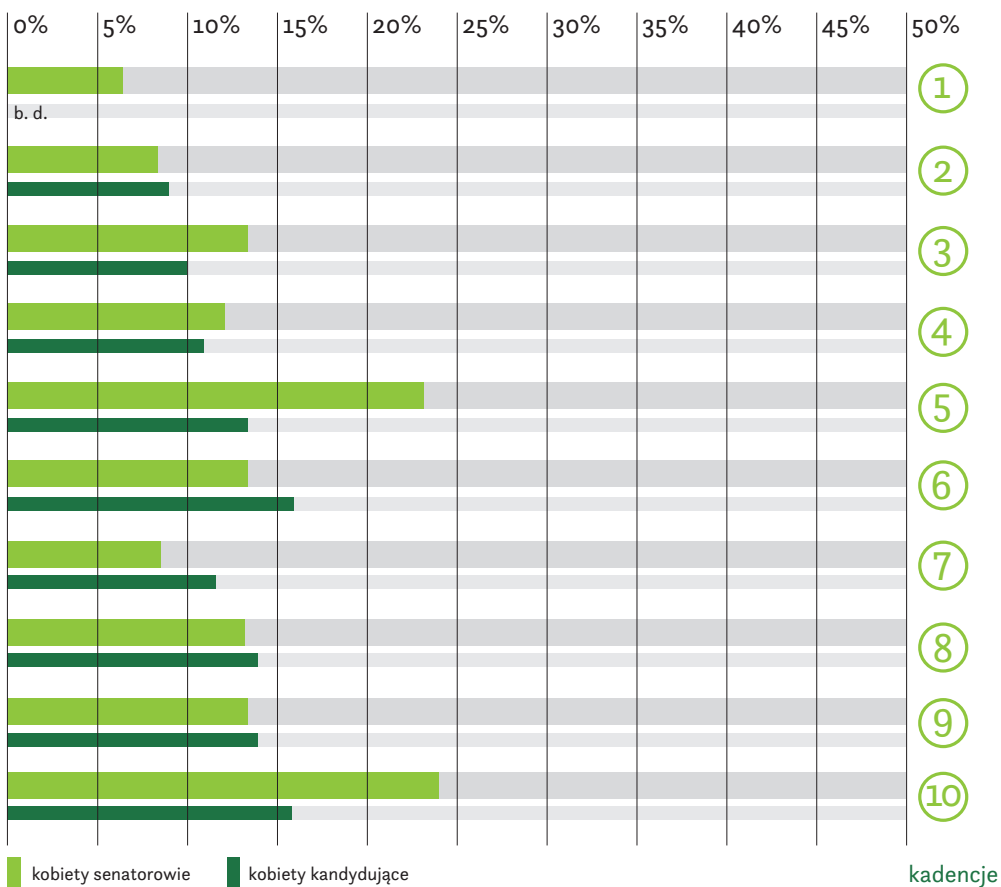
Inicjatywy ustawodawcze Senatu

Niezwykle ważnym uprawnieniem Senatu jest możliwość wnoszenia inicjatyw ustawodawczych. W czasie działalności Izby senatorowie pracowali nad 585 propozycjami uregulowań prawnych. Do Sejmu przekazano 408 senackich inicjatyw legislacyjnych – posłowie uchwalili 246.

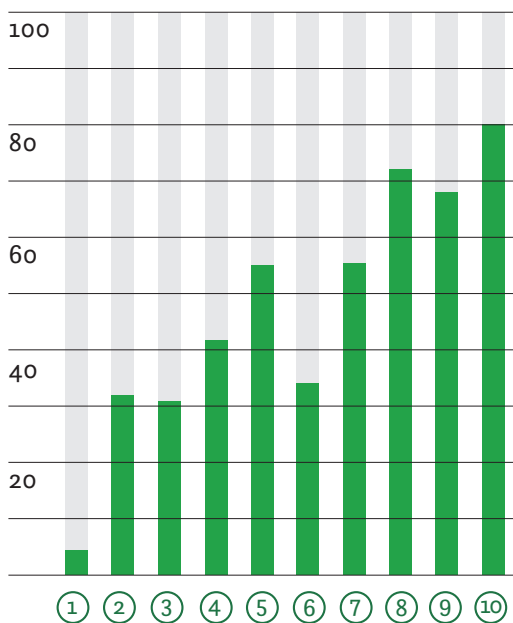
W 2007 r. Senat, mimo iż nie przesądza o tym konstytucja, podjął się realizacji orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, w których wskazywane są przepisy niezgodne z konstytucją, a także inne uchybienia, luki i niespójności w polskim systemie prawa. W Senacie wyroki i postanowienia TK jako pierwsza rozpatruje senacka Komisja Ustawodawcza i podejmuje decyzję o ich ewentualnej realizacji. Wówczas przygotowuje odpowiedni projekt ustawy i zwraca się z wnioskiem o podjęcie inicjatywy ustawodawczej przez Senat. W latach 2007–2019 senatorowie skierowali do Sejmu 173 projekty takich ustaw. Ostatecznie uchwalono 114 inicjatyw realizujących orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Senat siódmej kadencji podjął się również innego zadania – umożliwienia obywatelom bezpośredniego udziału w procesie sprawowania władzy poprzez składanie petycji, tzn. wniosków dotyczących spraw związanych z życiem publicznym. Rozpatrująca je senacka Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji ma obowiązek raz w roku zdać relację przed Izbą ze swojej działalności w tym zakresie. W latach 2009–2019 komisja zajęła się 385 petycjami. Postulaty w nich zawarte dotyczyły najczęściej zmiany prawa dotyczącego kombatanatów, osób represjonowanych, a także rent, emerytur i uprawnień socjalnych. Po rozpatrzeniu komisja skierowała do dalszych prac część petycji; 43 doczekało się realizacji w postaci senackich inicjatyw, a 11 zostało uchwalonych przez Sejm.

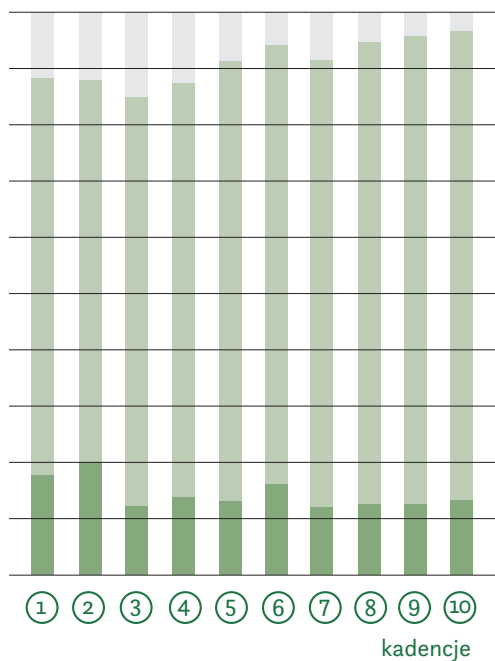
Kobiety senatorowie oraz kobiety kandydujące na senatorów (w %)

Senatorowie z wcześniejszym stażem parlamentarnym

Senatorowie z wykształceniem wyższym, w tym prawniczym

Senatorowie

W ciągu ponad 30 lat funkcjonowania odrodzonego Senatu w ławach senatorskich zasiadało ogółem 666 osób. 446 senatorów pełniło swój mandat tylko jedną kadencję, 124 z nich pracowało przez dwie kadencje, najdłużej – przez siedem kadencji – w Izbie zasiadał 1 senator.

Zgodnie z polską konstytucją (art. 99 ust. 2), kandydatem na senatora może być obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat. „Najmłodsi” byli senatorowie drugiej kadencji, średnia ich wieku wynosiła 49 lat, najwyższą średnią wieku, 58 lat, charakteryzowali się senatorowie dziesiątej kadencji.

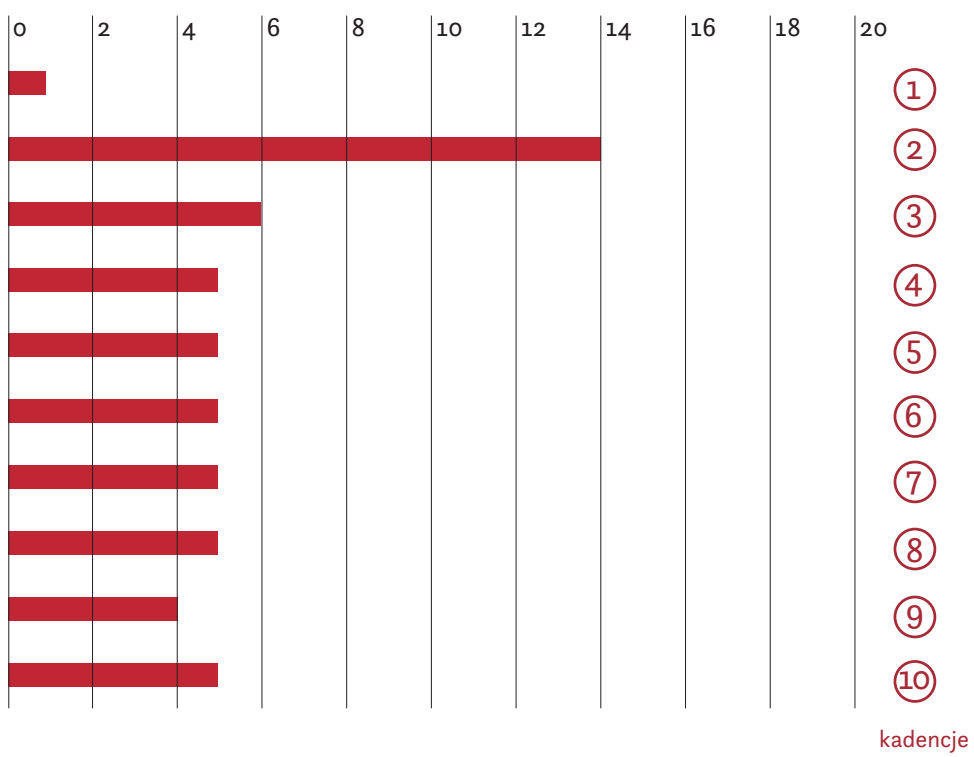
Choć do Senatu mogą kandydować osoby z dowolnym wykształceniem, to zwykle zasiadający w tej Izbie są bardzo dobrze wykształceni. Liczba senatorów z wyższym wykształceniem wahała się od 85 w trzeciej do 97 w dziesiątej kadencji.

W senackich ławach zasiadają reprezentanci różnych zawodów. Dotychczas najliczniejszą (94 osoby) grupą byli prawnicy. Niemal równie liczne grono – 84 osoby, stanowili nauczyciele akademicki. W Senacie zasiadało też 71 inżynierów, 66 rolników, 64 lekarzy, 47 nauczycieli i 37 ekonomistów.

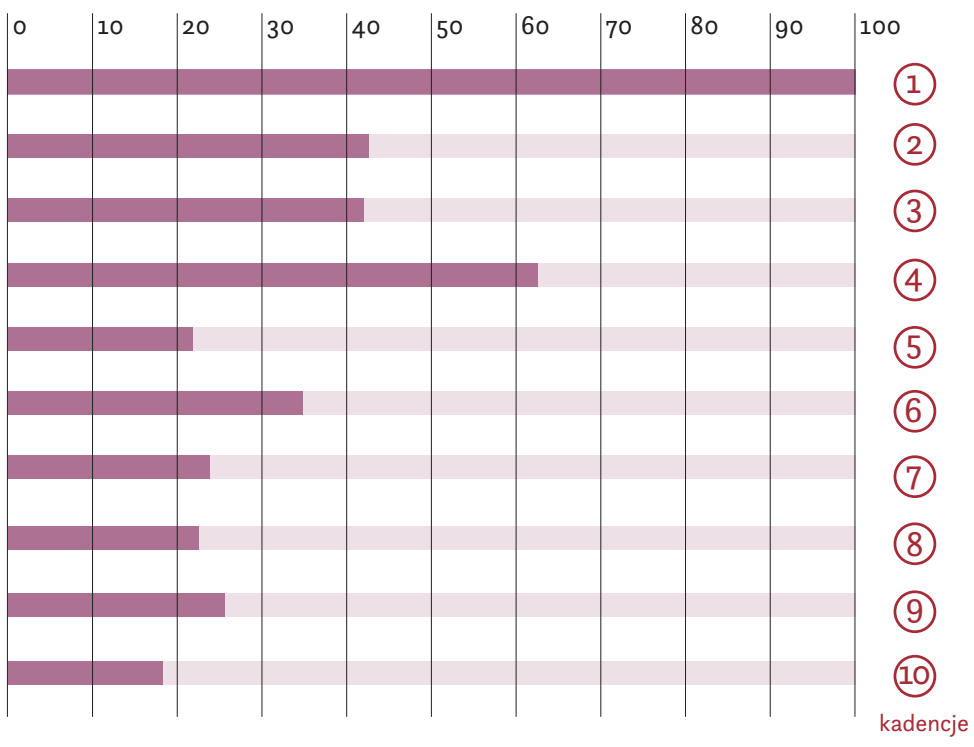
Liczba kobiet senatorów przekonuje, że dyskusja o ich uczestnictwie w życiu politycznym państwa jest zasadna. Najmniej (6) kobiet zasiadało w Senacie pierwszej, najwięcej (24) – w Senacie dziesiątej kadencji.

Wielu senatorów miało doświadczenie w pracy samorządowej. Ich liczba wahała się od 13 w drugiej do 77 w dziesiątej kadencji. W pierwszej kadencji nie można mówić o samorządowcach w obecnym znaczeniu.

Liczba klubów i kół w poszczególnych kadencjach

Liczba senatorów bezpartyjnych

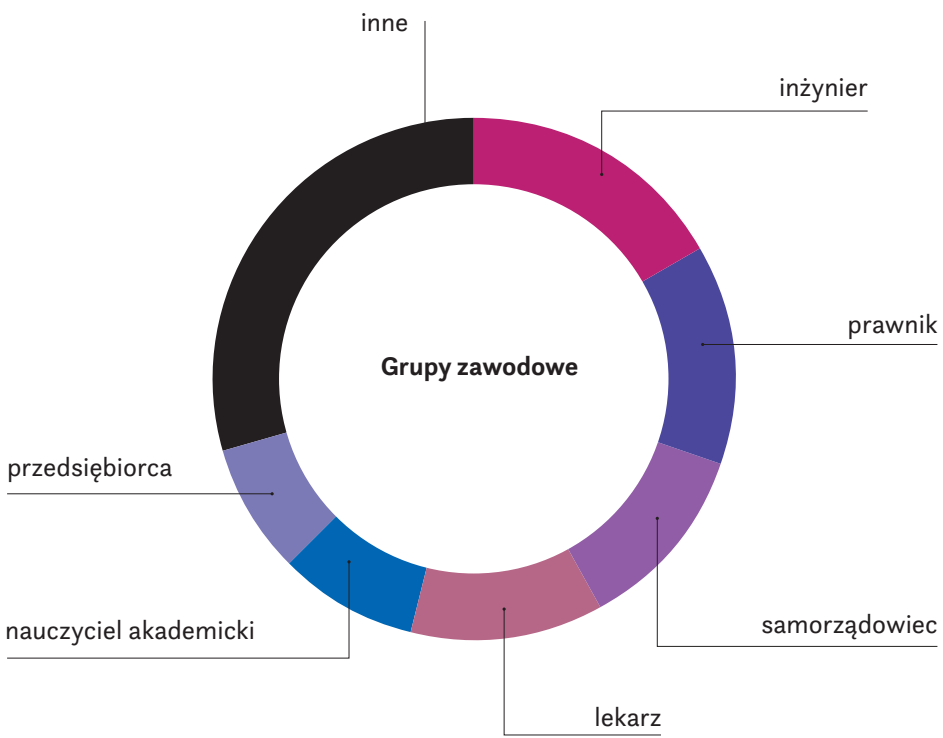
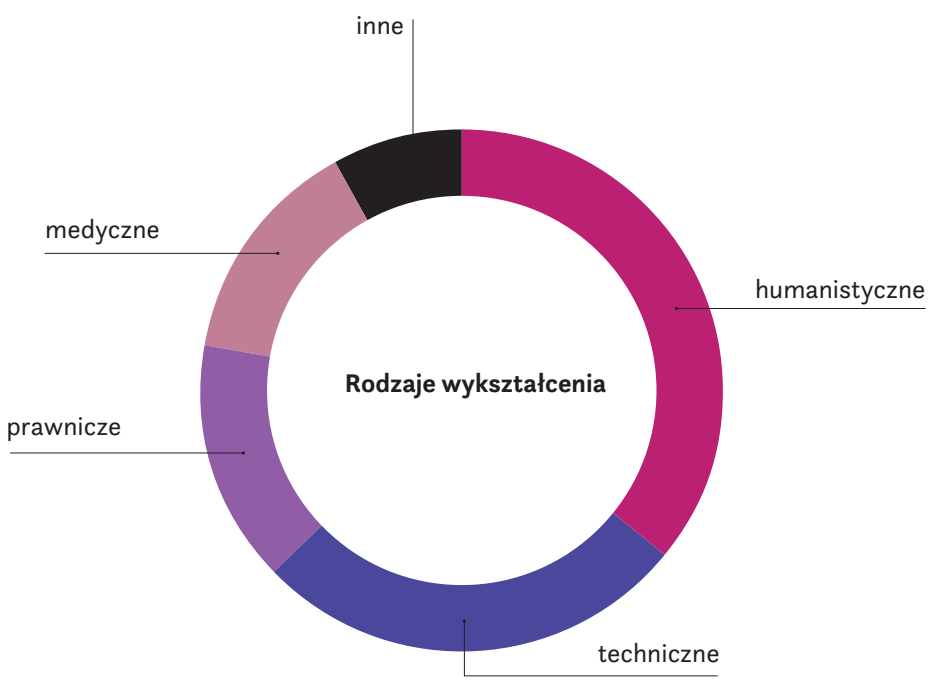

Zrzeszeni i niezależni

Wielki solidarnościowy zryw i pełna zapału kampania wyborcza do odrodzonego Senatu przyniosła konkretne i wyjątkowe rezultaty: aż 99 senatorów należało do Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego, tylko 1 pozostał niezrzeszony. Powstawały różnorodne koncepcje rozwoju Polski i umacniania demokracji. Politycy korzystali z możliwości, jakie daje demokracja i wolność zrzeszania się w partiach. W drugiej kadencji Senatu istniało aż 14 klubów parlamentarnych, liczących od 2 (Klub Parlamentarny Polskiego Stronnictwa Ludowego „Solidarność”) do 22 senatorów (Klub Parlamentarny Unia Demokratyczna). Ponadto senatorowie należeli do klubów: Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego, NSZZ „Solidarność”, Porozumienia Centrum, Polskiego Stronnictwa Ludowego, Senatorów Niezależnych, „Porozumienia Ludowego”, Konfederacji Polski Niepodległej, Sojuszu Lewicy Demokratycznej, „Konwencji Polskiej”, „Ruchu dla Rzeczypospolitej”, Chrześcijańskich Demokratów i Liberalno-Demokratycznego. Czterech senatorów było niezrzeszonych.

Kolejne kadencje pokazały, że demokracja już nieco okrzepła. Również zmiana ordynacji i wprowadzenie progów wyborczych spowodowało, że w kolejnych kadencjach w Senacie zasiadali przedstawiciele 5–6 klubów. Na początku dziesiątej kadencji 48 senatorów należało do Klubu Parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość, 43 do Klubu Parlamentarnego Koalicja Obywatelska – Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni; po 3 senatorów do Koła Senatorów Koalicja Polska – Polskie Stronnictwo Ludowe i do Koła Senatorów Niezależnych, 2 senatorów do Koalicyjnego Klubu Parlamentarnego Lewicy; 1 senator pozostał niezrzeszony.

Przynależność do klubu parlamentarnego nie oznacza przynależności do partii. Znacząca liczba senatorów mimo przynależności do jakiegoś klubu pozostawała bezpartyjna.

Senatorowie dziesiątej kadencji

W Senacie X kadencji, wybranym 13 października 2019 r., zasiada 100 senatorów: 48 zgłoszonych przez Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość, 43 – przez Koalicyjny Komitet Wyborczy Koalicja Obywatelska PO .N iPL Zieloni, 3 zgłoszonych przez Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe, 2 – przez Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej oraz 4 zgłoszonych przez własne komitety wyborcze.

Do Senatu X kadencji wybrano 76 mężczyzn i 24 kobiety. Liczba kobiet w poprzednich kadencjach wynosiła od 6 w I do 23 w V kadencji.

Średnia wieku wynosi ok. 58 lat. Mniej niż 40 lat ma 4 senatorów, powyżej 70 – 6 senatorów, 2 senatorów liczy więcej niż 80 lat. Najstarszym senatorem jest Barbara Borys-Damięcka, najmłodsi to Krzysztof Brejza i Wiktor Durlak.

Wyższym wykształceniem legitymuje się 97 senatorów (od 85 w III kadencji do 96 w IX kadencji); 3 ma wykształcenie średnie. W Senacie zasiada 5 profesorów (od 8 w IX kadencji do 26 w I kadencji), a także 16 doktorów i doktorów habilitowanych.

Doświadczeniem parlamentarnym może się wykazać 80 osób. W Senacie poprzednich kadencji zasiadało 61 senatorów, 38 było posłami na Sejm, a 10 – do Parlamentu Europejskiego. Najdłuższym stażem parlamentarnym legitymuje się 2 senatorów, zasiadających w parlamencie przez 7 kadencji.

Wielu senatorów przed objęciem mandatu działało także w samorządzie terytorialnym, 76 spośród nich pełniło funkcję radnego – rady gminy, miasta lub sejmiku wojewódzkiego.

Przynależność do partii politycznych deklaruje 82 senatorów: 38 z nich należy do Prawa i Sprawiedliwości, 35 – do Platformy Obywatelskiej RP, po 2 osoby do Solidarnej Polski, Porozumienia Jarosława Gowina i Polskiego Stronnictwa Ludowego i po 1 osobie do Wiosny Roberta Biedronia, Polskiej Partii Socjalistycznej oraz Unii Europejskich Demokratów. 18 senatorów jest bezpartyjnych.

www.senat.gov.pl
www.facebook.com/SenatRP/
kontakt@senat.gov.pl
Kancelaria Senatu
00-902 Warszawa
ul. Wiejska 6
Centrum Informacyjne Senatu
tel. 48 22 694 92 65, 694 90 34

© Copyright by
Kancelaria Senatu
Warszawa 2019

Koncepcja i teksty: Monika Maciejewska
Fotografia:
Tomasz Wierzejski & Aleksander
Iwaszkiewicz
Projekt graficzny: fpstudio.pl

Kancelaria Senatu
Centrum Informacyjne Senatu
ISBN: 978-83-65711-69-4